

Balansering og syntese av motsetninger

Av dr. Roberto Assagioli

Polaritet er et universelt faktum; en del av kosmisk manifestasjon. Det er sant at den Endelige og Høyeste Virkelighet er det Ene, det Absolutte, det Transcendente; men den kan bare defineres som noe det *ikke* er.

I samme øyeblikk som det kosmiske uttrykket begynner å utvikle seg, blir det kilde til dualisme, eller tosidighet. Den første grunnleggende tosidigheten er nettopp den mellom det som er manifestert og det som ikke er manifestert. I *Bhagavad Gita* er dette uttrykt med ordene: ”Etter å ha fylt hele Universet med en liten del av meg selv, fortsetter Jeg å være.” I den innledende manifesteringsprosessen finnes den grunnleggende polariteten mellom Ånd og Materie.

Innledningsvis er det viktig å fastslå at all polaritet er et *forhold* mellom to elementer, og at den således aldri er absolutt, men relativ selv når det gjelder et konkret motsetningsforhold: det samme elementet kan være positivt i forhold til en viss ”pol” og negativt i forhold til en annen. Et eksempel på denne relativiteten i de ”polære forholdene” er den grunnleggende polariteten mellom Ånd og Materie. Noen, bl.a. Keyserling, hevder at Ånd er den frie og transcendenten Virkeligheten hevet over de ulike parene med motsetninger som finnes i manifestert liv.¹ Andre hevder at Ånd er den positive polen, det dynamiske og kreative elementet i all tosidighet, som Jung tenker seg det. Vi ser at Keyserling forestiller seg at ”spenningen” mellom Ånd og de diverse manifestasjonene av liv finnes i en ”vertikal” retning, som han viser til som ”intensitetens dimensjon”, mens Jung forestiller seg polaritet mer som et horisontalt forhold.

Fysisk polaritet

Den mest kjente polariteten i den fysiske verden er den mellom de positive og negative polene i elektrisitet. Denne polariteten gir opphav til materiens sammensetning fordi, som kjent, hvert atom består av elektriske ladninger atskilt i en positiv kjerne og i et varierende antall negative elektroner. Elektrisk polaritet manifesterer seg på ulike måter som kommer til viktig praktisk anvendelse, som induert strøm, vekselstrøm osv. Man finner interessante analogier i diverse polariteter på det psykiske området, som emosjonell tiltrekning og frastøtning, ambivalens og den kompenserende funksjonen.

I levende organismer, som menneskekroppen, finnes mange polariteter. En av de viktigste er den mellom det sympatiske og det parasympatiske nervesystemet; det første stimulerer katabolismen [spalting eller nedbryting av cellestoffer], mens det andre stimulerer anabolismen [der næringsstoffene bygger nye cellebestanddeler]. Andre polariteter finnes mellom ulike indresekretoriske kjertler.

En av de viktigste og mest generelle polaritetene i de tre organiske verdenene (plante-, dyre- og menneskeriket) er den seksuelle. Den positive polen representeres av det maskuline elementet, den negative av det feminine elementet. Dette betyr ikke at førstnevnte er aktiv og

---

¹ Dette hevder Keyserling i sin bok *From Suffering to Fulfillment* (London; Selwyn and Blount) (se også Das Buck vom Personlichen Leben, av samme forfatter, s. 505-510-515.)

sistnevnte passiv. Begge er aktive, men på ulike måter; det maskuline elementet er den dynamiske, igangsettende polen, mens det feminine elementet er den mottakelige, ”pregnante”, utarbeidende polen. Denne polaritetstypen går langt utover forholdet mellom mann og kvinne til å omfatte utallige manifestasjoner av liv. Dette har vært særlig og omfattende fremhevet av kineserne som holder disse to prinsippene for å være selve grunnlaget for både den kosmiske evolusjon og alle menneskelivets aspekter. Det kreative aspektet, symbolisert ved far og Himmelen, kaller de Yang, mens Yin er det mottakelige og utarbeidende aspektet, symbolisert ved mor og Jorden. Menneskets velvære avhenger, i følge kinesisk filosofi, av harmonisk samstemmighet mellom mennesket og Universets sykliske evolusjon, sammenvevd av de utallige relasjonene og vekselvirkningene mellom Yang og Yin.¹

Emosjonell polaritet

På det emosjonelle og følelsesmessige området finnes tosidigheter som alle kjenner til: glede-smerte; begeistring-depresjon; trygghet-redsel; tiltrekning-frastøting; kjærlighet-hat. Disse er så utbredt at man kan si at gjennomsnittsmennesket baserer sitt liv på sine emosjonelle reaksjoner på ting, hendelser og personer. Slike reaksjoner har en klar funksjon og formål, forutsatt at de næres innen rimelige rammer. Hvis vi derimot lar dem ta helt over, risikerer vi å bli slaver av dem. Om litt skal vi se på hvordan begrensningene i disse motsetningene kan overvinnnes.

Mental polaritet

På det mentale plan er det polaritet mellom det konkrete sinnets *analytiske* aktivitet og den abstrakte intelligensens *syntetiske* virke; mellom den induktive prosessen (fra det særlige til det generelle) og den deduktive prosessen (fra det generelle til det særlige).

En gjennomgang av den samlede menneskelige personlighet avdekker en rekke grunnleggende polariteter som har vært gjenstand for omfattende forskning i moderne psykologi. Den kunnskap man har fått om mennesket i og med dette har stimulert utviklingen av betydelige psykologiske, utdanningsmessige og psykoterapeutiske teknikker. De viktigste polaritetene her er: Kropp-Psyke; Bevissthet-Ubevissthet; Underbevissthet-Overbevissthet; Mottakelighet/Sensitivitet/Reaktivitet (pathos)-Aktivitet/Dynamikk/Vilje (ethos); Følelser (eros)-Fornuft (logos).

Åndelig polaritet

Den grunnleggende dualismen i det åndelige riket finnes mellom det personlige og Transpersonlige Selvet, en polaritet som forårsaker mange indre konflikter før harmoniske forhold og en økende forening eller sammensmelting (åndelig psykosyntese) oppnås.

Mellommenneskelig polaritet

Det finnes også mange mellommenneskelige (interpersonlige) polariteter av stor betydning. Den første og mest grunnleggende er den som finnes, på alle på plan, mellom Mann og

---

¹ En mengde kinesiske tekster drøfter dette. En av de mest interessante er *I Ching*, eller *Forvandlingenes bok*, som, kamuflert som en form for spådomskunst, rommer visdomsskatter. Jung, i *The Secret of the Golden Flower*, og også Keyserling, ga uttrykk for at de verdsatte denne høyt.

Kvinne. Så har vi den mellom voksne og barn. Videre finnes det mange ulike forhold mellom enkeltindivider og forskjellige grupper som de har tilhørighet til.

Her finner vi at familien betraktes som en enhet, som et ”psykologisk vesen”, bestående av ikke bare nålevende familiemedlemmer, men også av påvirkning fra forfedre og familietradisjoner. Slike påvirkninger er noen ganger gagnlige for den enkelte, og gir vedkommende et ideal og en måte å leve på som kan være til inspirasjon. Andre ganger, og kanskje oftere, kan de virke hemmende og til og med undertrykkende.

Så kommer de forskjellige sosiale gruppene (sosiale og profesjonelle klasser, kulturelle og religiøse grupper, nasjoner) som individet kan assosiere seg med, i en tilstand av passiv underordning eller i samarbeid, som leder og styrende instans eller i konflikt. Liknende forhold finnes mellom grupper; både mellom dem av samme type og størrelse, dvs. mellom familier og familier, klasser og klasser, nasjoner og nasjoner osv.; og mellom familien og staten; klasser og nasjoner; mellom en stat og en samling av stater.

Balansere motsatte poler

I hver av disse motsatte polaritetene møter vi problemet med deres vekselvirkning og balansering. Det følgende er en kortfattet fremstilling av prinsippene og generelle metoder for å balansere motsatte poler med det for øye å forløse ”polære spenninger”.

1. *Fusjon av de to polene*, som innebærer nøytralisering av energiladningene deres.
2. *Skapelse av et nytt vesen*, av en ny virkelighet.
3. *Tilpasning av de motsatte polene*, gjennom et ”mellomliggende senter” eller et prinsipp som er høyere enn dem begge. En slik regulerende handling kan skje på to måter:
  - a. Ved å minske utslagene (amplituden) av svingningene (oscilleringene) mellom de to ytterpunktene, noen ganger inntil det forsvinnende, og på den måten fremkalle (indusere) en mer eller mindre fullstendig nøytralisering (”den gyldne middelvei”). Et høyaktuelt eksempel på dette er svingningen mellom for streng autoritet og ukontrollert frihet i utdanning og arbeidet for å utvikle et mer balansert undervisningsmiljø.
  - b. Ved å styre vekslingene bevisst og klokt slik at resultatet blir harmonisk og konstruktivt, og i samsvar med de sykliske vekslingene i både individuelle og generelle, menneskelige og kosmiske tilstander. (Dette er metoden som læres i kinesisk filosofi og særlig i *I Ching*.)
4. *Syntese*, frembrakt av et høyere element eller prinsipp som forvandler (transformerer), sublimerer og tar opp i seg igjen (reabsorberer) de to polene i en høyere virkelighet.

De ulike formene for polaritet krever tilsvarende hensiktsmessige løsninger. Men mennesket har ofte frihet – og dermed ansvar – til å velge mellom forskjellige balanseringsmetoder. Det bør her påpekes at de antydende løsningene ikke alltid er så entydige som listen over kan få en til å tro. Noen ganger, som det følgende eksempelet vil vise, kan de gå over i hverandre eller kombineres på diverse måter.

På elektrisitetens område er det enkleste å bevirke nøytralisering ved å koble sammen (fusjon av) de positive og negative ladningene. Utfallet betinges imidlertid av omstendighetene som fusjonen gjennomføres under, noe som kan variere en hel del. Når for eksempel polene bringes mot hverandre, og spenningen som de er ladet med overgår motstanden i mediet som

skiller dem, skjer det en utladning som manifesterer seg som en gnist. Lyn er et eksempel på dette fenomenet. Når polene derimot holdes fra hverandre, men forbindes med en ledningstråd, med en ”motstand” lagt inn på et punkt langs den ledende tråden, blir den elektriske energien utsatt for diverse forvandlinger (transformasjoner). Denne prosessen brukes med stadig større kløkt for å omdanne elektrisitet til lys, varme eller bevegelse. I disse tilfellene bevirker nøytraliseringsprosessen diverse nyttige resultater.

I biologiens verden kan helse defineres som en dynamisk balanse som hele tiden er truet og gjenopprettes mellom en serie polariteter, for eksempel de som finnes mellom deler av nervesystemer, mellom forskjellige indresekretoriske kjertler, og generelt mellom de anaboliske og kataboliske funksjonene. På samme måte *kan psykologisk liv sees som en kontinuerlig polarisering og spenning mellom motstridende tendenser og funksjoner, og som en kontinuerlig streben, bevisst eller ikke, etter å opprette balanse*. Blant de viktigste psykiske polaritetene finner vi: impuls-hemming; følelse-fornuft; utadvendthet-innadvendthet.

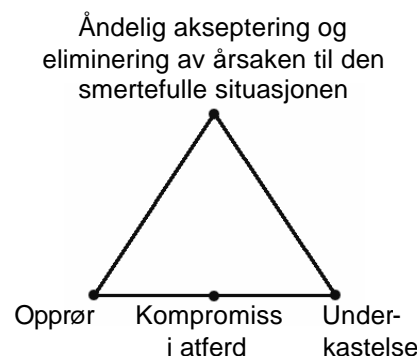
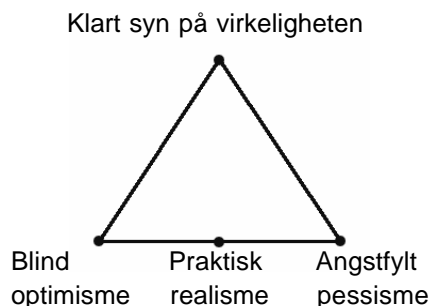
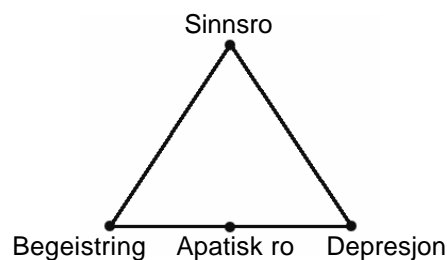
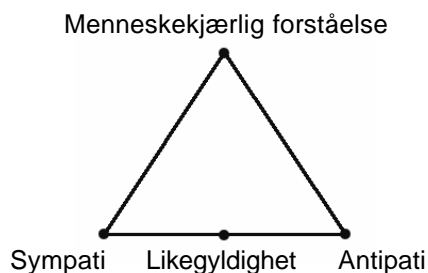
I seksuell polaritet har foreningen av de to fysiske elementene skapende virkning. Dynamikken i sammensmeltingen av dem fører til fødselen av en ny organisme som har likhetstrekk med foreldrene. I menneskeheten er denne vidunderlige fysiske skapende funksjonen nært forbundet med de *psykiske* polaritetene, og dette gir ofte en veldig kompleks situasjon.

På det emosjonelle og følelsesmessige området forutsetter balanseringen av motsatte egenskaper inngripen av et høyere regulerende prinsipp av mental eller transpersonlig art. Den første oppgaven er å forhindre emosjonene fra å overvelde og oversvømme fornuften og viljen. Den beste måten å oppnå dette på er å lære hvordan man med vilje desidentifiserer seg fra dem, for til enhver tid å kunne være fri til å ivareta ”jeget”, bevissthetscenteret, på et høyere plan utover dem, for å være i stand til å observere og evaluere dem, og klokt regulere dem etter behov.

La oss fastslå at det å regulere ikke betyr å ”undertrykke”, og at det på ingen måte fører til knusktørrhet eller manglende følsomhet. La oss for eksempel ta en gunnleggende polaritet, glede-smerte. Så lenge vi forblir slaver av denne tosidigheten, og alltid aktivt søker glede og i redsel rømmer fra smerten, vil vi ikke finne varig fred eller vedvarende tilfredsstillelse. På den andre side vil en påtvunget hemming, en kunstig passivitet eller uvirksomhet, åpenbart ikke være en tilfredsstillende løsning. Dette kan man kun komme frem til gjennom klar innsikt som gjør oss i stand til å forstå årsakene, vesen og funksjoner for både glede og smerte. Denne innsikten medfører erkjennelsen om at ved å akseptere glede uten å ha trang til den og være knyttet til den, og ved å akseptere smerte, når den er unngåelig, uten å frykte den og gjøre opprør mot den, kan man lære mye både av glede og smerte, og ”trekke ut den essens” som finnes i dem. Dessuten kan man etter hvert heve kvaliteten og nivået på disse ”motsetningene”; man går litt etter litt fra de fysiske fornøyselsene i og av dem til gledene som finnes i det å føle og i sinnet, for til slutt å oppleve åndelig fryd. Man går fra fysisk lidelse til emosjonelle problemer, til intellektuelt kaos; og dernest til medfølelse og barmhjertig for andres lidelse og så hele menneskeheten. I alle slike opplevelser samler en visdomsfrukter og lærer å holde bevissthetscenteret mer og mer stabilt på et plan over vekslingene i personlig glede og smerte. Til slutt kan vi få evnen til å identifisere oss med det Universelle Livet, med det Overindividuelle Selvet, med det Høyeste, som overskrider alle ”motsetninger” i usigelig lykksalighet.

Hvis vi undersøker nærmere de spesifikke polaritetene på det emosjonelle området, kan vi klart utskille to overgripende løsningstyper. Den ene realiseres på det samme plan; den kan kalles kompromissets ”middelvei”, foreningen av to poler. Den andre løsningen oppnås på et høyere plan: den er sammensmeltingen av polene i en høyere syntese.

Metoden for syntese som på sett og vis er analog med en kjemisk forbindelse, omfatter og tar opp i seg de to elementene i en høyere enhet med andre egenskaper enn det de to komponentene har hver for seg. Forskjellen på løsningene som oppnås gjennom et kompromiss og de som frembringes gjennom syntese, kan fremstilles klart og tydelig med et trekantdiagram. Her følger noen eksempler:

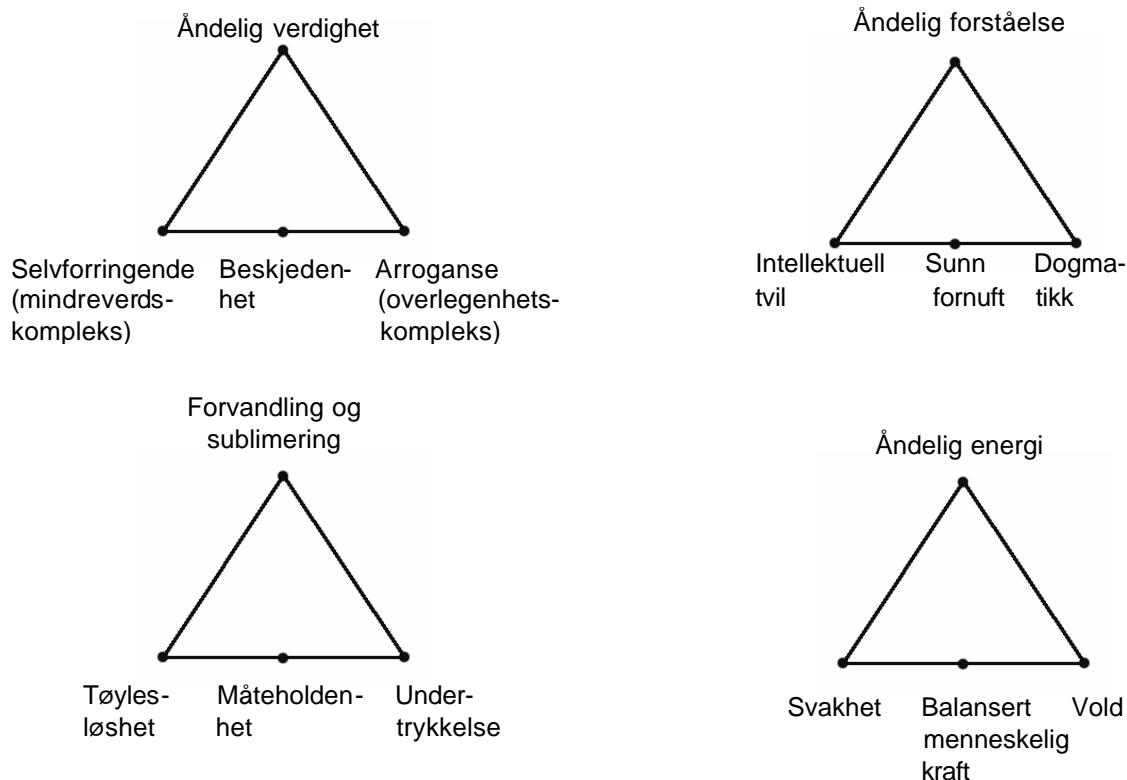
Polariteten mellom ”sinn” og ”hjerte”, mellom fornuft og følelse (logos og eros), reguleres i første omgang av erkjennelsen av deres respektive funksjoner og de berettigede handlingsfeltene for hver av de to funksjonene, slik at ikke det ene dominerer det andre. Dette kan følges av et gjensidig og økende samarbeid og gjennomtrenging fra begge sider, noe som til slutt fører til den syntesen som er så godt uttrykt av Dante i ordene ”Intelligent lys fylt av kjærlighet”.

Polariteten mellom følsomhet og mottakelighet (pathos) og dynamikk eller vilje (ethos) som, i en videre forstand, tilsvarer psykoseksuell polaritet – for førstnevnte pol er den ”feminine” og den andre den ”maskuline” modaliteten – kan også innledningsvis styres av en balansert anpassning, som erstattes av en kreativ syntese.

Den grunnleggende polariteten mellom den samlede menneskelige personlighet og det åndelige Selvet kan også forløses i en forening. Dette er målet for harmoniserings- og forvandlingsprosessen som omfatter en lang serie konflikter, tilnærminger og kontakter, som hver frembringer delvis, mer utvidede fusjoner. Kort sagt er dette den åndelige psykosynteseprosessen. Den utgjør menneskets noble streben og sentrale drama, hvor den enkelte enten bevisst eller ubevisst higer etter dette høye målet, eller skyves mot det av sin

manglende evne til å finne varig tilfredsstillelse eller sann fred, før vedkommende har oppnådd den.

Vekselvirkningen mellom Selvet og personligheten gir en serie ”triangulære” forhold lik de som tidligere ble antydnet. Her er noen av dem:

De ulike balansene, tilpasningene og syntesene kan frembringes på diverse måter. Noen ganger innledes de av intense kriser og konflikter. Andre ganger nås de på en mer gradvis og harmonisk måte gjennom en fremadskridende minskning av oscilleringene av ”pendelen”. En klar forståelse for denne synteseprosessen setter en i stand til å oppnå det lettere og raskere. Den grunnleggende betingelsen, som nevnt tidligere, er å unngå å identifisere seg med noen av de to motsatte polene, og å kontrollere, omdanne og styre energiene i dem fra et høyere bevissthets- og kraftsenter.

Kilde: *The Balancing and Synthesis of Opposites*, Roberto Assagioli. Quebec Center for Psychosynthesis, Montreal (1974). <http://two.not2.org/psychosynthesis/articles/opp.htm>

Oversatt av Trond Øverland